

ŚLĄSKO-DĄBROWSKI DZIENNIK WOJEWÓDZKI

NR 4 KATOWICE, DNIA 15 LUTEGO 1946

Poz. TREŚĆ: Str.

DZIAŁ URZĘDOWY

57
DEKRET
z dnia 10 listopada 1945 r.
o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk.

(Przedruk z Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 310 z dnia 16 grudnia 1945 r.)

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. (1) Obywatel polski jest uprawniony do zmiany imienia i nazwiska w przypadkach i trybie wskazanych w niniejszym dekrecie.

(2) Przepis ust. (1) dotyczy również osoby, nie posiadającej żadnej przynależności państwowej (bezpaństwowca), jeżeli ma miejsce zamieszkania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. (1) Władzą orzekającą w sprawie zmiany nazwisk jest władza administracji ogólnej II instancji.

(2) Minister Administracji Publicznej może sobie zastrzec w drodze rozporządzenia orzekanie o zmianie na obszarze całego Państwa lub niektórych województw, na stałe lub na czas określony, co do wszystkich spraw lub niektórych tylko kategorii (typów) zmian.

(3) W sprawach, dotyczących zmian, o których mowa w art. 3 ust. (2) pkt 2), właściwa władza (ust. (1) lub (2) orzeka po zasięgnięciu opinii Ministra Obrony Narodowej, który może prawo udzielania opinii przekazać dowódcom okręgów wojskowych.

(4) Jeżeli zmiana nazwiska ogranicza się do przystosowania jego zniekształconej pisowni do zasad pisowni polskiej, właściwą do orzekania jest władza administracji ogólnej I instancji.

(5) Władzą orzekającą w sprawie zmiany imion jest władza administracji ogólnej I instancji. Ministrowi Administracji Publicznej przysługują również w tym zakresie uprawnienia, przewidziane w ust. (2), przy czym władny jest również zastrzec tę właściwość na rzecz władz administracji ogólnej II instancji.

(6) Władza administracji ogólnej II instancji ustala nazwisko w przypadkach, przewidzianych w art. 12. Przepisy ust. (2) i (4) mają odpowiednie zastosowanie.

Zmiana nazwisk.

Art. 3. (1) Właściwa władza orzeknie o zmianie nazwiska zgodnie z wnioskiem strony, jeżeli zachodzi ku temu ważna przyczyna.

(2) W szczególności ważna przyczyna zachodzi, gdy ubiegający się o zmianę:

1) nosi nazwisko hańbiące albo ośmieszające lub nielicujące z godnością człowieka,
2) w okresie czasu od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r. przybrał inne nazwisko (pseudonim wojskowy)- pełniąc służbę w Wojsku Polskim, armii sprzymierzonej, polskiej formacji wojskowej, oddziale partyzanckim niepodległościowo-demokratycznym, grupie bojowej organizacji niepodległościowo-demokratycznej, prowadzącej walkę z najeźdźcą niemieckim, i wypełniał gorliwie swe obowiązki,
3) przybrał inne nazwisko (pseudonim konspiracyjny w związku z udziałem w podziemnej walce z najeźdźcą niemieckim,
4) używał innego nazwiska (pseudonimu osłaniającego) celem uchronienia się przed aktami gwałtu najeźdźcy niemieckiego lub jego popleczników,
5) nosi nazwisko o brzmieniu niepolskim,
6) nosi nazwisko, które ma formę imienia.

(3) Nowe nazwisko zastępuje dotychczasowe. W przypadkach wymienionych w ust. (2) pkt. 2), 3) i 4) na wniosek strony nazwisko dotychczasowe pozostanie obok nowego na pierwszym lub drugim miejscu.

Art. 4. (1) Podanie o zmianę nazwiska winno być zgłoszone do władzy administracji ogólnej I instancji, w której okręgu petent ma miejsce zamieszkania. Jeżeli petent nie posiada na obszarze Rzeczypospolitej miejsca zamieszkania, właściwą jest władza ostatniego miejsca zamieszkania w kraju, a gdy tego brak — właściwą władzę wyznacza Minister Administracji Publicznej.

(2) Jeśli kilku członków tej samej rodziny wnosi podanie o identyczną zmianę nazwiska, może ono być wniesione do którejkolwiek władzy spośród tych, które są właściwe do przyjęcia jednego z podań.

Art. 5. Ministrowie Administracji Publicznej i Sprawiedliwości ustalą w rozporządzeniu wykonawczym, jaki organ opieki społecznej może wnosić w imieniu dzieci nieznanych rodziców oraz dzieci opuszczonych podanie o zmianę nazwiska.

Art. 6. (1) Władza administracji ogólnej I instancji przeprowadza postępowanie wyjaśniające, w szczególności ustali, z jakich pobudek strona ubiega się o zmianę nazwiska.

(2) Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego prośba wraz z wynikiem tegoż będzie odesłana władzy orzekającej (art. 2 ust. (1) — (3), chyba że władza administracji ogólnej I instancji jest władzą orzekającą w sprawie (art. 2 ust. (4).

Art. 7. Władza odmówi zmiany nazwiska: a) jeżeli strona ubiega się o nazwisko historyczne lub wsławione na polu kultury, działalności politycznej, społecznej lub wojskowej, b) gdy zachodzi uzasadniona obawa, że strona ubiega się o zmianę nazwiska w zamiarze ułatwienia sobie działalności przestępczej, uprawiania nieuczciwej konkurencji lub też w zamiarze uchylenia się od odpowiedzialności cywilnej lub karnej.

Art. 8. (1) Zmiana nazwiska rozciąga się na żonę osoby, której nazwisko ulega zmianie, chyba że na zmianę się nie zgodzi.

(2) Zmiana nazwiska rozciąga się na niepełnoletnie dzieci strony noszącej to samo nazwisko i na niepełnoletnie dzieci przysposobione.

Art. 9. (1) Władza orzekająca (art. 2) zarządza wpisanie zmiany nazwiska do ksiąg urodzeń i małżeństwa na marginesie aktu stanu cywilnego, a także zawiadamia właściwe według miejsca zamieszkania i pobytu danej osoby władze, prowadzące ewidencję ludności i ewidencję wojskową, oraz władzę skarbową, ponadto zaś władzę prowadzącą rejestr karny.

(2) Władza orzekająca (art. 2) poda o zarządzonej zmianie nazwiska do publicznej wiadomości na koszt osoby interesowanej w drodze ogłoszenia w poczytnym piśmie miejscowym.

(3) Władza orzekająca zaniecha zarządzenia wpisu, zawiadowień i ogłoszeń przewidzianych w ust. (1) i (2), jeżeli za tym przemawiają ważne powody.

Zmiana imion.

Art. 10. (1) Art. 3 ust. (1) i (3), art. 4—6, 7 pkt b) i 9 mają zastosowanie do zmiany imion.

(2) Ważna przyczyna zachodzi w szczególności, gdy imię osoby ubiegającej się o zmianę:

1) wykazuje cechy, przewidziane w art 3 ust. (2) pkt 1) i 5) co do nazwisk.

2) zostało przez nią przybrane w warunkach, o których mowa w art. 3 ust. (2) pkt. 2), 3), 4),

3) jest imieniem zdrobniałym, które nie usamodzielniło się,

4) jest imieniem, które stanowi neologizm i nie weszło do zasobu imion używanych,

5) jest imieniem będącym z istoty swej nazwiskiem.

(3) Jeżeli zmiana imienia następuje równocześnie ze zmianą nazwiska, zezwolenia udziela władza, wskazana w art. 2 ust. (1)—(4).

Przepisy szczególne o niektórych pseudonimach.

Art. 11. (1) Osoby, o których mowa w art. 3 ust. (2) pkt. 2), 3) i 4) mogą złożyć prośbę o zmianę nazwiska, bądź imienia i nazwiska najpóźniej do dnia 31 grudnia 1947 r.

(2) Osoby, które nie skorzystają z uprawnienia, przewidzianego w ust. (1), obowiązane są do złożenia wobec władz administracji ogólnej I instancji oświadczenia o powrocie do swych dotychczasowych imion i nazwisk i do udowodnienia swej tożsamości. Władza administracji ogólnej I instancji wyda decyzję ustalającą tożsamość.

(3) Osoby, które złożyły prośbę w terminie, przewidzianym w ust. (1), mogą nadal używać pseudonimu — do czasu prawomocnego ukończenia postępowania w sprawie. Władza przyjmująca podanie (art. 4) wyda petentowi stosowne zaświadczenie.

(4) Zstępni nieżyjących żołnierzy lub uczestników akcji konspiracyjnej, wymienionych w art. 3 ust. (2) pkt. 2) i 3) mają prawo do zmiany nazwiska na pseudonim wojskowy lub konspiracyjny, przybrany przez ich zmarłych wstępnych, stosownie do przepisu art. 3 ust. (2) pkt. 2) i 3).

Ustalanie nazwisk.

Art. 12. (1) Jeżeli zachodzą wątpliwości co do brzmienia lub pisowni nazwiska obywatela polskiego lub osoby, nie posiadającej żadnej przynależności państwowej (bezpaństwowca), zamieszkałej lub mającej miejsce pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, władza wskazana w art. 2 ust. (6), może ustalić nazwisko na żądanie interesowanego lub z urzędu, przy czym orzeczenie takie ma moc powszechnie obowiązującą. Przepisy art. 4, 6, 8 i 9 mają odpowiednie zastosowanie.

(2) Gdy w postępowaniu wszczętym na wniosek interesowanego decyzja zależy od rozstrzygnięcia pytania wstępnego z dziedziny prawa familijnego, władza orzekająca (art. 2 ust. (6) może zawiesić postępowanie na wniosek lub z urzędu i odesłać wnioskodawcę na drogę sądową, celem wyjednania rozstrzygnięcia tego pytania wstępnego.

(3) Gdy przedmiotem postępowania sądowego jest prawo do używania nazwiska, postępowanie to ulega zawieszeniu na żądanie władzy orzekającej (art. 2 ust. (6) do czasu ustalenia nazwiska stosownie do przepisu ust. (1).

Nadawanie imion i nazwisk.

Art. 13. Dzieciom nieznanych rodziców i osobom dorosłym niewiadomego pochodzenia nadaje nazwisko władza, wymieniona w art. 2 ust. (1), imię zaś — władza, wymieniona w art. 2 ust. (5).

Przepisy szczególne o używaniu imion i nazwisk.

Art. 14. Minister Administracji Publicznej może w drodze rozporządzenia postanowić, że w miejscowościach, w których zamieszkuje znaczna liczba osób tegoż imienia i nazwiska, winny one w stosunkach z władzami publicznymi stale używać dodatków odróżniających, np. imienia ojca.

Art. 15. Gdyby w przyszłości wskutek aktów prawa prywatnego (np. przez przysposobienie) miało powstać nazwisko wieloczłonowe, składające się z więcej niż dwóch części, urzędnik stanu cywilnego (prowadzący metryki) odmówi wpisu, jeżeli uprawniony nie złoży przed nim równocześnie oświadczenia, że redukuje nazwisko do dwóch wybranych przez siebie części.

Opłaty stemplowe.

Art. 16. W ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 64, poz. 404) wprowadza się zmiany następujące:

1) art. 156 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) akt zezwolenia na zmianę imion i nazwiska, lub nazwiska . . . . . . 500 zł"

2) w art. 156 dodaje się nowy pkt 10 o brzmieniu:

„10) akt zezwolenia na zmianę imion . . . . 50 zł"

Przepisy przechodnie i końcowe.

Art. 17. (1) Na obszarze b. Wolnego Miasta Gdańska decyzje o odwołaniu zezwoleń na zmianę imienia lub nazwiska, udzielonych przed dniem 30 stycznia 1933 r., wydane na mocy §§ 7 i 11 ustawy z dnia 5 stycznia 1938 r. (Dz. u. Rzeszy I, str. 9) w brzmieniu rozporządzenia z dnia 24 grudnia 1940 r. (Dz. u. Rzeszy I, str. 1669), uważa się za niebyłe. Oparte na nich wzmianki na marginesie aktów w rejestrach stanu cywilnego uważa się za nienapisane, przy czym na wniosek strony lub z urzędu zostaną one wykreślone.

(2) Na tymże obszarze wzmianki (adnotacje) o przybraniu imienia dodatkowego, uskutecznione na marginesie aktu w rejestrach stanu cywilnego, stosownie do przepisu § 2 rozporządzenia z dnia 17 sierpnia 1938 r., wydanego celem wykonania ustawy o zmianie nazwisk i imion (Dz. u. Rzeszy I, str. 1044) poczytuje się za nienapisane przy czym na wniosek strony lub z urzędu zostaną one wykreślone.

Art. 18. Dla osób, które przybrały inne imię lub nazwisko w czasie pełnienia służby w Wojsku Polskim w okresie czasu od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r., do uznania zmiany imienia lub nazwiska za prawnie dokonaną wystarczające jest zaświadczenie o zmianie wydane przez Ministerstwo Obrony Narodowej.

Art. 19. Sprawy zmian imion i nazwisk, nie załatwione prawomocnie do dnia wejścia w życie niniejszego dekretu, winny być prowadzone w dalszym ciągu stosownie do przepisów niniejszego dekretu.

Art. 20. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu tracą moc obowiązującą:

1) ustawa z dnia 24 października 1919 r. w przedmiocie zmiany nazwisk (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 478), zmieniona art. 15 ustawy z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 296) i art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 914),

2) rozporządzenie Rządu Pruskiego o zmianie nazwisk z dnia 3 listopada 1919 r. (Zb. u. prusk. str. 177),

3) rozporządzenie Rządu Pruskiego o przybieraniu nazwisk szlacheckich w postaci zupełnej z dnia 3 listopada 1919 r. (Zb. u. prusk. str. 179),

4) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Prus z dnia 12 lutego 1920 r. (Dziennik Ministerialny Pruskiej Administracji Wewnętrznej str. 74).

5) zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 1937 r. w sprawie zmiany imion osób, zamieszkałych na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. Urzęd. Min. Sprawiedl. Nr 5, str 69), oraz wszelkie przepisy w zakresie objętym niniejszym dekretem.

Art. 21. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Administracji Publicznej i Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej, Bezpieczeństwa Publicznego i Skarbu.

Art. 22. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut
Prezes Rady Ministrów: Edward Osóbka-Morawski
wz. Min. Adm. Publ.: Aleksander Zaruk Michalski
wz. Minister Sprawiedliwości: Leon Chajn
wz. Minister Obrony Narodowej: Marian Spychalski
Minister Bezpiecz. Publiczn.: Stanisław Radkiewicz
wz. Minister Skarbu: Leon Kurowski

58

ROZPORZĄDZENIE WOJEWODY ŚLĄSKO-DĄBROWSKIEGO

z dnia 24. stycznia 1946 r.

o ochronie dróg publicznych oraz o bezpieczeństwie i porządku ruchu publicznego na obszarze Województwa Śląsko-Dąbrowskiego

Na mocy przepisów art. 5 ustawy z dnia 7. października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 656) zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14. lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 151) i § 3 rozporządzenia Ministrów Robót Publicznych i Spraw Wewnętrznych z dnia 26 czerwca 1924 r. regulującego używanie dróg publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 611) rozporządzam za zgodą Wydziału Wojewódzkiego na obszar Województwa Śląsko-Dąbrowskiego, jak następuje:

Część I.

ZAKAZ NISZCZENIA I ZANIECZYSZCZANIA DRÓG PUBLICZNYCH.

Zakaz niszczenia i uszkadzania dróg publicznych.

§ 1. Zabrania się niszczyć i uszkadzać drogi publiczne oraz wszelkie przynależności i urządzenia dróg i ulic, a więc mosty, słupki ochronne, szkiełka odblaskowe, drogowskazy, tablice ostrzegawcze, drzewa przydrożne, żywopłoty, ogrodzenia, burty, rowy, pasy za rowami, nasypy, ścieżki w parkach i alejach, rogatki, bruki, ścieki, studnie, latarnie, wodomierze, barjery i słupy do ogłoszeń, pomniki, posągi itp.

Włóczenie przedmiotów po drogach.

§ 2. Zabrania się włóczenia po drogach publicznych wszelkich przedmiotów mogących psuć drogę. Przedmioty takie mają być wiezione na kołach, saniach lub płozach.

Szerokość żelaznych obręczy kół u wozów.

§ 3. (1) Szerokość żelaznych obręczy kół czterokołowych lekkich pojazdów osobowych używanych na drogach publicznych o twardej nawierzchni ma wynosić conajmniej 5 cm, przyczem waga takiego pojazdu z ładunkiem nie może przekraczać 1000 kg.

(2) Wszystkie inne czterokołowe pojazdy zaprzęgowe z obręczami żelaznymi (wozy gospodarcze, ciężarowe itp.) mają być zaopatrzone w obręcze o szerokości conajmniej 6 centymetrów, przyczym waga pojazdu z ładunkiem nie może przekraczać 1.500 kg.

(3) Szerokość obręczy kół pojazdów o których mowa powyżej ma wynosić przy wadze tych pojazdów łącznie z ładunkiem:

ponad 1500 kg do 2000 kg — 7 cm
ponad 2000 kg do 3000 kg — 8 cm
ponad 3000 kg do 4000 kg — 10 cm
ponad 4000 kg do 6000 kg — 13 cm.

(4) Przewóz na drogach publicznych o twardej nawierzchni ciężarów o wadze ponad 6000 kg może się odbywać tylko w tych wypadkach, gdy transportowany przedmiot jest niepodzielny i gdy na to uzyskano pisemne zezwolenie właściwego zarządu drogowego.

(5) Powierzchnia żelaznych obręczy stykających się z jezdnią, powinna być zupełnie gładka, wyjątki zaś są dopuszczalne tylko dla maszyn rolniczych ciągnionych po drogach jednakże koła takich maszyn nie powinny posiadać nierówności niszczących nawierzchnię drogi.

Hamowanie wozów.

§ 4. Do hamowania wozów zabrania się używać łańcuchów, haków lub innych przyrządów, któreby niszczyły drogę. Wyjątkowo urządzenia takie mogą być używane podczas gołoledzi. (Przepisy o hamulcach są zawarte w § 85.).

Otwarte ogniska i popasy.

§ 5. Zabrania się rozkładać otwarte ogniska w odległości mniejszej niż 150 metrów od mostów drewnianych lub konstrukcji mieszanej żelazno-drewnianej, oraz palić tytoń na takich mostach. Również zabrania się przechodzić lub przejeżdżać z ogniem lub niezamkniętym paleniskiem maszyn po mostach z drewnianemi pokładami albo rozniecać ogień, zakładać popasy i noclegi pod wszelkiemi mostami.

Wypasanie zwierząt gospodarczych.

§ 6. Zabrania się tratować rowy, skarpy (stoki) nasypów i wykopów pasy przydrożne, przejeżdżać przez nie, przepędzać i wypasać zwierzęta pociągowe i gospodarcze, trzodę i ptactwo domowe, skopywać pobocza (burty) i skarpy, zasypywać rowy, kanały i przepusty drogowe oraz zaorywać lub przekopywać drogę bez wiedzy i zgody właściwego zarządu drogowego.

Użytkowanie trawy i rowów.

§ 7. Zabrania się osobom nieuprawnionym korzystać z trawy rosnącej w rowach przydrożnych lub na skarpach, poboczach i pasach przydrożnych.

Składanie materiałów i narzędzi na drogach.

§ 8. Zabrania się bez zezwolenia właściwego zarządu drogowego wzgl. miejscowego zarządu gminnego (miejskiego) składać na publicznych drogach (ulicach miast) wszelkiego rodzaju materiały, narzędzia, towary itp. Zakaz powyższy nie odnosi się do chwilowego — podyktowanego koniecznością złożenia przedmiotów przy naładowywaniu lub przeładowywaniu. To chwilowe złożenie przemiotów nie może jednak tamować ruchu osobowego i kołowego oraz zanieczyszczać drogi.

Zakaz zanieczyszczania dróg publicznych.

§ 9. (1) Zabrania się zanieczyszczać wszelkie drogi publiczne (ulice, place, skwery, plantacje, parki, mosty itp.) przez wyrzucanie lub rozsypywanie ziemi, błota, nawozu, śmieci, chwastów, papierów, odpadków owoców, pozostawiania padłych zwierząt, wylewania nieczystości, sprowadzania odpływów z urządzeń gospodarskich lub fabrycznych, urządzania na miejscach otwartych śmietników i zbiorników mierzwy przy drogach publicznych wzgl. ulicach, w odległości nie mniejszej jak 30 m. Na konieczne wyjątki może udzielać zezwolenia właściwy miejscowy zarząd gminy (miejski). Zakazuje się wreszcie rzucania wszelkich przedmiotów i materiałów, które mogą kaleczyć nogi ludzi i zwierząt lub powodować uszkodzenie obręczy gumowych pojazdów, jakoto gruzu, gwoździ, drutu, ułamków metali, szkła itp.

(2) Jeśli przy ładowaniu towarów lub materiałów, wywożeniu nawozów, zwózce produktów rolnych, zwłaszcza siana i słomy z pól, lub wskutek jakiego wypadku nastąpiło zanieczyszczenie drogi publicznej (ulicy), zanieczyszczający ma ją oczyścić niezwłocznie na koszt własny.

(3) Za wykonanie powyższego przepisu odpowiedzialni są solidarnie przewożący ładunki i właściciel ładunków. Jeżeli nie można go odnaleźć i sprowadzić natychmiast, spada wówczas obowiązek natychmiastowego usunięcia zanieczyszczenia na osobę zobowiązana do regularnego czyszczenia ulicy (czyt. § 12).

Tłuczenie kamieni.

§ 10. Robotnicy zatrudnieni na drogach publicznych przy tłuczeniu kamieni na żwir, są obowiązani chronić drogę plecionkami (matami słomianemi), aby kamienie tłuczone nie padały na jezdnię.

Padlina.

§ 11. (1) Zwierzęta padłe na drodze publicznej powinien usunąć właściciel bez zwłoki, a najpóźniej w przeciągu trzech godzin w miastach, w przeciągu dwunastu godzin w zabudowanych gminach, a w przeciągu dwudziestu czterech godzin w miejscowościach niezabudowanych.

(2) O ile zaniecha tego właściciel, zostanie padlina usunięta na jego koszt na zarządzenie organów właściwego zarządu gminnego (miejskiego).

(3) Padlinę bezpańską obowiązany jest usunąć w odpowiedni sposób właściwy zarząd gminny (miejski wzgl. przetwórnie padlin — rakarnie — z tytułu ewentualnych umów zawartych z poszczególnymi zarządami zainteresowanych gmin (miast).

Czyszczenie ulic.

§ 12. (1) Zarządy gminne (miejskie) lub w razie powzięcia stosownej uchwały przez odnośne Miejskie Rady Narodowe w myśl art. 10 ustawy z dnia 7. X. 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 656) zmienionej rozporządzeniem Prez. R. P. z dnia 14. II. 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 151) właściciele i dzierżawcy wszelkich nieruchomości, lub przez nich wyznaczone osoby obowiązane są zamiatać i starannie oczyszczać ściek! i chodniki, położone przed ich nieruchomościami oraz do nich należącą część (połowę) jezdni w miastach codziennie, a w gminach wiejskich przynajmniej raz w tygodniu w dniu, który dla danych gmin wyznaczy właściwa powiatowa władza administracji ogólnej w czasie od 1. kwietnia do 30. września najpóźniej do godz. 6, a od 1. października do 31. marca najpóźniej do godz. 7.30 Przed zamiataniem z wyjątkiem dni mroźnych należy bruk skropić wodą.

(2) Zarządy gminne (miejskie) wzgl. właściciele nieruchomości lub ich zastępcy są obowiązani usuwać chwasty, trawy, wyrastające przed ich nieruchomościami pomiędzy kamieniami brukowemi w ściekach lub chodnikach.

(3) Podczas suszy, a w szczególności podczas wichrów i upałów obowiązani są właściciele nieruchomości wzgl. ich zastępcy skrapiać częściej chodniki, oraz w wypadku nałożenia na nich obowiązku stosowną uchwałą Miejskiej Rady Narodowej, i ulicę należycie wodą, by zapobiec tworzeniu się pyłu.

(4) Zarządy gminne (miejskie) wzgl. właściciele nieruchomości lub ich zastępcy są obowiązani oprócz przepisanego regularnego czyszczenia ulic uporządkować je pozatym:

a) po każdorazowym zanieczyszczeniu ulicy, ścieku lub chodnika,
b) w razie silnych opadów śnieżnych lub innych nieprzewidzianych wypadków powodujących zanieczyszczenie ulic, chodników lub ścieków.

Zanieczyszczanie kanalizacji.

§ 13. Zabrania się zanieczyszczania kanalizacji przez rzucanie do niej śmieci, żelaza, szmat, kamieni itp. stałych przedmiotów.

Karmienie zwierząt roboczych na drogach publicznych.

§ 14. Wzbronione jest karmienie zwierząt roboczych na drogach publicznych w sposób zanieczyszczający drogi.

Zrzucanie gruzów budowlanych.

§ 15. Zabrania się zrzucać gruzy budowlane z górnych pięter. Gruzy należy znosić lub opuszczać w zamkniętych koszach i po poprzedniem skropieniu ich wodą.

Zrzucanie śniegu z dachu.

§ 16. Zakazuje się wyrzucanie śniegu z podwórzy na ulice (dogi publiczne). Przy zrzucaniu śniegu i lodu z dachów i ścieków dachów, obowiązują następujące przepisy:

1) część chodnika wzgl. jezdni, zagrożone zesuwającą się warstwą śniegu, powinna być odpowiednio odgrodzona;
2) podczas zarzucania śniegu z dachów na ulicę należy ostrzegać przechodniów o grożącym niebezpieczeństwie w sposób odpowiadający stosunkom miejscowym:
3) zrzucony z dachu śnieg i lód należy niezwłocznie usunąć z chodnika (czyt. § 21).

Chodniki podczas gołoledzi.

§ 17. Chodniki mają być stale oczyszczane ze śniegu i lodu, a szczególnie po śnieżycy. W czasie gołoledzi należy chodnik codziennie do godz. 7.30, oraz każdorazowo po nastaniu gołoledzi posypywać piaskiem (popiołem) trocinami lub skażoną solą.

Saneczki dla dzieci, jazda na wrotkach, nartach.

§ 18. Zabrania się jazdy saneczkami i ślizgania się po chodnikach jak również po miejscach, które miejscowe zarządy gminne (miejskie) uznają za zakazane, oraz w których tamowałoby to swobodę ruchu przechodniów lub narażało ich na jakiekolwiek przykrości. Zakazana jest jazda nartami i na wrotkach (rolkach) po chodnikach.

Woda deszczowa.

§ 19. (1) Odprowadzenie wody deszczowej ściekającej z dachu ma następować w taki sposób, by nie tamowało swobodnego ruchu przechodniów i nie narażało ich na przykrości.

(2) Przy nowych budowlach i przebudówkach domów stojących przy ulicy, ma być woda ściekająca z dachu, odprowadzona rynnami do ścieku po przez chodnik zapomocą zamkniętych rur odpływowych.

Odpowiedzialność.

§ 20. (1) Odpowiedzialność za przestrzeganie przepisów zawartych w §§ 12—19 niniejszego rozporządzenia ponoszą zarządy gminne (miejskie) względnie właściciele nieruchomości miejskich lub ich zastępcy.

(2) Właściciele nieruchomości, którzy nie mieszkają w jej obrębie mogą za zgodą właściwego zarządu gminnego (miejskiego) wyznaczyć osobę mieszkającą w obrębie tej nieruchomości lub w jej pobliżu jako zastępcę odpowiedzialną za spełnianie wymienionych powyżej obowiązków właściciela nieruchomości.

Zarząd gminny (miejski) może swej zgody odmówić, jeśli osoba zgłoszonego zastępcy nie daje odpowiednich gwarancji wykonania tych obowiązków.

Czyszczenie ścieków.

§ 21. (1) Podczas mrozu i odwilży należy ściek! oczyszczać ze śniegu i lodu w ten sposób, by umożliwić odpływ wody i zapobiec zbieraniu się jej w większej ilości na ulicy lub chodnikach. (czyt. §§ 12. (1)).

(2) Śnieg i lód nagromadzony wskutek czyszczenia ulic i ścieków należy złożyć kupami na ulicy przy ścieku, ale nie na narożnikach ulic.

Zanieczyszczanie zbiorników wody.

§ 22. Zabronione jest mycie czegokolwiek w publicznych sztucznych zbiornikach wody i w ogóle wszelkie zanieczyszczanie tych zbiorników.

Niedozwolone wylewanie do ścieków.

§ 23. Zakazane jest odprowadzanie z podwórzy lub wylewanie wszelkich nieczystości, a przedewszystkiem płynów, które wydzielają przykrą woń lub osad na ulice, place i drogi publiczne, oraz do ścieków ulicznych. Płyny te należy odprowadzać względnie wylewać do zamkniętych kanalizacji, a w razie jej braku do specjalnego zbiornika w podwórzu. Zbiornik ten powienien odpowiadać miejscowym przepisom budowlanym.

Mierzwa i odchody.

§ 24. (1) Wywóz mierzwy i wszelkiego rodzaju odchodów na pola, łąki, ogrody wśród i w pobliżu zabudowań gmin wiejskich i miejskich jest dozwolonym tylko wówczas, że natychmiast zostaną zaorane lub w inny właściwy sposób dostatecznie ziemią przykryte.

(2) Wywóz nieczystości z dołów kloacznych musi być zawsze bez zbyt długich przerw wykonywany w miastach w nocy, a po wsiach wczesnym rankiem. Ustalenie terminów i czasu tych czynności pozostawia się zarządom gmin (miast).

(3) Śmieci i popiół w realnościach należy składać w szczelnych i ogniochronnych śmietnikach wykonanych wedle miejscowych przepisów budowlanych.

(4) Uregulowanie rodzaju i sposobu budowy śmietników (skrzyń na śmieci), czas i terminowy wywóz śmieci pozostawia się szczegółowym zarządzeniom jakie wydadzą pow. władze admin. ogólnej.

Trzepanie dywanów i wieszanie bielizny.

§ 25. Wzbronione jest trzepanie dywanów, materaców, przewietrzanie pościeli, wieszanie bielizny itp. na ulicy, na balkonach, w drzwiach lub oknach od ulicy.

Uszkadzanie urządzeń ogrodów publicznych wzgl. drzew przydrożnych.

§ 26. Zakazuje się w ogrodach publicznych, skwerach, placach i plantacjach publicznych itd.:

1. uszkadzania drzew, krzewów, koszów, palików przy drzewkach alejowych itp. urządzeń ochronnych dla roślin,
2. skubania i zrywania kwiatów, liści i łamania gałęzi,
3. chodzenia po trawnikach, kwietnikach, klombach i grządkach,
4. strząsania drzew, wspinania się na drzewa, rzucania kamieniami, kijami i innymi przedmiotami na drzewa,
5. wytaczania soków z drzew,
6. zanieczyszczania i uszkadzania ławek
7. wygrabywania opadłych liści przez osoby nieuprawnione,
8. paszenia tam zwierząt domowych.

Ogrodzenia przy ulicach.

§ 27. Zakazuje się przechodzenia przez ogrodzenia znajdujące się przy ulicach, siadania na tych ogrodzeniach lub chodzenia po nich.

Niedozwolone noclegi.

§ 28. Zakazane jest leżenie i nocowanie po ogrodach publicznych, parkach, placach, skwerach i promenadach.

Ławki przeznaczone do użytku publicznego.

§ 29. Zabrania się przenoszenia osobom niepowołanym ławek ustawionych dla użytku publicznego na placach, ogrodach publicznych i wzdłuż skwerów, na inne miejsca niż przeznaczone.

Latarnie.

§ 30. Zakazane jest zamykanie i otwieranie hydrantów wodociągowych, kurków gazowych przy publicznych latarniach, zapalanie i gaszenie latarni publicznych, usuwanie lub gaszenie latarni służących do oświetlania wozów, rusztowań, zapór budowlanych itp. przez osoby do tego nieuprawnione.

Część II.

BEZPIECZEŃSTWO RUCHU I OGÓLNE PRZEPISY O ULICACH.

Przez nazwę ulica należy rozumieć w niniejszym rozporządzeniu wszelkiego rodzaju drogi, ulice, uliczki, place, promenady, skwery, przejścia i mosty, o ile są dostępne dla ruchu publicznego, niewykluczając ulic, dróg itd. stanowiących własność prywatną.

Zajmowanie ulicy w celach budowlanych.

§ 31. (1) Dla przejściowego wzgl. czasowego zajęcia ulicy w celach budowlanych itp. potrzebne jest specjalne zezwolenie miejscowo-właściwego zarządu gminnego (miejskiego) wzgl. zarządu drogowego.

(2) Podczas czasowego używania ulicy lub części ulicy w celach budowlanych należy przestrzeń zajętą odpowiednio odgrodzić, i zaopatrzyć w znaki ostrzegawcze, a podczas ciemności dostatecznie oświetlić. — Miejsca rozkopane mają być otoczone ze wszystkich stron zaporami i oświetlone.

Oznakowanie nieruchomości.

§ 32. (1) Właściciele nieruchomości położonych przy ulicach lub zarządzający nimi są obowiązani oznaczyć swoje nieruchomości liczbami orientacyjnymi, ustalonymi przez zarządy gminne (miejskie). Numery powinny być umieszczone na tablicach wielkości conajmniej 15×15 cm. Tablice z numerami należy umieszczać na domach nad wejściem głównym lub bocznym, a przy wejściach przez ogrody na ogrodzeniu na wysokości nie więcej niż 3 m od ziemi. Poza tym poszczególne mieszkania mają być oznaczone kolejnymi numerami.

(2) Szczegółowe przepisy co do kolorów numerów i ich rozmiarów oraz ich umieszczenia na nieruchomościach oraz ustalenie obowiązku właścicieli nieruchomości do oświetlania numerów orientacyjnych nad wejściami domów od zmroku do świtu, zostaną wydane przez powiatowe władze administracji ogólnej.

Rozkopywanie ulic.

§ 33. Wszelkie roboty ziemne na ulicach, lub chodnikach są dopuszczalne tylko na podstawie specjalnego zezwolenia właściwego zarządu drogowego lub zezwolenia zarządu gminnego (miejskiego), wydanego w porozumieniu z zarządem drogowym i mogą być przeprowadzane tylko przy przestrzeganiu warunków zawartych w tych zezwoleniach.

Gotowanie smoły itp.

§ 34. (1) Nie wolno gotować na ulicy smoły, asfaltu, gasić wapna itp. bez zezwolenia zarządu gminnego (miejskiego) wzgl. zarządu drogowego.

(2) Kotły używane do gotowania smoły muszą posiadać szczelnie zamykającą żelazną pokrywę. Podczas gotowania należy mieć pod ręką piasek, którego ilość powinna odpowiadać wielkości kotła. Do podpalenia w kotle nie wolno używać paliwa wydzielającego dym w nadmiernej ilości.

Rąbanie drzewa opałowego itp.

§ 35. Zabrania się rąbania drzewa opałowego, piłowania, przygotowywania budulca, kucia koni i w ogóle wykonywania wszelkich robót na ulicach

Płoty z drutu kolczastego.

§ 36. Płoty z drutu kolczastego i wszelkie ogrodzenia, mające ostre końce mogą być ustawione przy ulicach i ścieżkach tylko w ten sposób, by nie narażały przechodniów na okaleczenie lub uszkodzenie odzieży.

Przenoszenie ostrych narzędzi, luster itp.

§ 37. Wszelkiego rodzaju ostre narzędzia jak: kosy, piły, sierpy itp., a także lustra powinny być w czasie przenoszenia ich przez ulicę należycie przykryte.

Oświetlanie transportów podczas ciemności.

§ 38. Przenoszenie desek, belek, drągów żelaznych itp. w ciemności dozwolone jest tylko pod warunkiem należytego oświetlenia ich latarniami.

Rzucanie, strzelanie, trzaskanie itp.

§ 39. (1) Nie wolno na placach publicznych i na ulicach rzucać śniegiem, kamieniami lub innymi przedmiotami, strzelać z broni palnej, łuków, pukawek, proc, zapalać ogni bengalskich i rakiet, rzucać strzelających żabek, trzaskać z bicza, łowić z mostu ryby na wędkę, puszczać latawce itp.

(2) Zabrania się również, zwłaszcza po godzinie 22 hałasować po ulicach i placach publicznych, śpiewać, grać na instrumentach itp.

(3) Nie wolno rzucać na chodniki palących się papierosów, zapałek, pestek i ogryzków owoców.

Przedmioty świeżo pomalowane.

§ 40. Świeżo pomalowane przedmioty, narażające przechodniów na powalanie odzieży, mają być oznaczone kartą umieszczoną w sposób wpadający w oczy, dobrze przymocowaną z wyraźnym i czytelnym napisem: „Świeżo pomalowane".

Bezpieczeństwo przechodniów.

§ 41. (1) Nie wolno przy oknach, wychodzących na ulicę, ustawiać lub zawieszać bez odpowiedniego przymocowania przedmiotów, które w razie spadnięcia mogłyby skaleczyć przechodniów lub uszkodzić ich ubranie.

(2) Wszelkie ozdoby i gzymsy przy budynkach powinny być dostatecznie przymocowane i stale nadzorowane.

(3) W czasie odwilży, osuwający się śnieg z powierzchni dachów, należy usunąć zgodnie z przepisami § 16 nin. rozporządzenia.

Markizy nad oknami.

§ 42. Nie jest dopuszczalne, by markizy nad drzwiami i oknami parterowymi wystawały poza chodnik na jezdnię lub żeby zawieszone były niżej 2.30 m ponad chodnikiem.

Przymocowywanie drzwi, okiennic itp. otwierających się na ulicę.

§ 43. Drzwi, okna, okiennice, klapy itp. mieszkań parterowych, otwierających się na ulicę, powinny być zawsze w razie otwarcia tak przymocowane, by nie tamowały ruchu przechodniów i nie narażały ich na skaleczenia lub nie uszkadzały ich odzieży.

Ogrodzenie.

§ 44. (1) Właściciele gruntów i budynków są zobowiązani należące do nich budynki, płoty, drzewa, żywopłoty lub inne ogrodzenia, znajdujące się przy ulicach utrzymywać w takim stanie, by z tego powodu ruch uliczny nie doznał przeszkód o wygląd zewnętrzny miasta (osiedla) na tym nie ucierpiał.

(2) Właściciele nieruchomości są zobowiązani zezwalać na umieszczanie na swych realnościach tablic, latarni, wskaźników wysokość i oraz innych przedmiotów służących dla celów publicznych i nie mają prawa domagać się osobnego wynagrodzenia z tego tytułu.

Nadzór nad osobami umysłowo chorymi.

§ 45. Nie wolno zostawiać bez dozoru na ulicach, ogrodach i miejscach publicznych osób umysłowo chorych, których stan jest niebezpieczny dla otoczenia.

Miejsce zabaw dla dzieci.

§ 46. Osoby czuwające nad dziećmi w ogrodach publicznych, placach i plantacjach, powinny przebywać z dziećmi i wózkami dziecięcymi w miejscach przeznaczonych specjalnie do zabaw dla dzieci.

Przewóz mięsa.

§ 47. Mięso oraz wszelkiego rodzaju przetwory mięsne przewożone na drogach publicznych, muszą być czysto nakryte, albo być przewożone w zamkniętych skrzyniach i w ogóle w ten sposób, aby nie miały doń dostępu muchy, pył uliczny i inne nieczystości.

Skrzynki, latarnie wystawowe, godła itp.

§ 48. (1) Dla umieszczania skrzynek i latarni wystawowych, oraz godeł (szyldów) wszelkiego rodzaju należy uzyskać zezwolenie właściwego miejscowego zarządu gminnego (miejskiego). Zezwolenie to może być udzielone z zastrzeżeniem każdoczesnego cofnięcia i za pobraniem opłat, ustalonych przez właściwe władze.

(2) Nie wolno umieszczać godeł na kratach gorodowych przed domami.

Afisze, plakaty itp.

§ 49. (1) Rozdawanie, noszenie i nalepianie afiszów, plakatów i wszelkiego innego rodzaju ogłoszeń i reklam, jakoteż kolportowanie (sprzedaż) wszelkich czasopism i druków (ulotek) jest dozwolone jedynie po poprzednim uzyskaniu zezwolenia właściwej władzy miejscowej.

(2) W miastach władne są powiatowe władze administracji ogólnej, wyznaczyć specjalne miejsca zaopatrzone w tablice wzgl. słupy reklamowe z przeznaczeniem do umieszczania na nich plakatów, afiszy, obwieszczeń itp. W tych wypadkach zakazuje się w miastach przylepiania i wywieszania ogłoszeń, afiszów itp. w innych miejscach niż wskazane zarządzeniem władzy pow. admin. ogólnej. Zakaz ten nie odnosi się jednak do obwieszczeń władz państwowych lub samorządu terytorialnego.

Reklama świetlna.

§ 50. Wszelkiego rodzaju ogłoszenia i reklamy świetlne, widoczne z ulicy i wykonywane za pomocą reflektorów są dopuszczalne tylko za zezwoleniem właściwej władzy miejscowej (zarządu gminy, miasta).

Oświetlanie zajazdów, gospód i wyszynków

§ 51. Właściciele, dzierżawcy wzgl. kierownicy hoteli, zajazdów, restauracji, gospód i wyszynków są obowiązani umieścić nad wejściem latarnię lub lampę jasno świecącą i zapalać ją po zachodzie słońca, a gasić dopiero po zamknięciu lokalu.

Wystawy tamujące ruch publiczny.

§ 52. Nie wolno wystawiać lub umieszczać przy domach albo w oknach przedmiotów lub urządzeń, które mogłyby wywoływać zbiegowisko i tamować ruch uliczny. Nie wolno również wystawiać przedmiotów szpecących wygląd miasta.

Sprzedaż uliczna, licytacja.

§ 53. (1) Wszelki handel na ulicy poza obrębem miejsc targowych i czasu targowego jest dopuszczalny tylko na podstawie specjalnego zezwolenia miejscowo właściwej władzy przemysłowej i na miejscach w zezwoleniu wyraźnie oznaczonych. Udzielanie takiego zezwolenia następuje po ewentualnym poprzednim porozumieniu się władzy przemysłowej z właściwym zarządem drogowym. W żadnym wypadku wykonywanie handlu ulicznego nie może ograniczać ruchu i zakłócać spokoju publicznego.

(2) Zabrania się zalecania towarów przez wywoływanie lub zatrzymywanie przechodniów.

(3) Sprzedaż licytacyjna na ulicach, w miejscach publicznych, a także w prywatnych przy drzwiach otwartych na ulicę jest dopuszczalne tylko za zezwoleniem miejscowo właściwego zarządu gminy (miasta).

Muzyka na ulicach.

§ 54. Wszelkie przedstawienia i muzyka na ulicach z wyjątkiem muzyki wojskowej oraz muzyki przy orszakach pogrzebowych są dopuszczalne tylko za zezwoleniem właściwego zarządu gminy (miasta).

Pozostawianie niezaprzężonych wozów, wózków, sań, taczek na ulicy.

§ 55. Nie wolno pozostawiać bez nadzoru na drogach publicznych (i ulicach) wozów niezaprzężonych, sań, wózków ręcznych i taczek. Wyjątki są dopuszczalne tylko za zezwoleniem zarządu drogowego wzgl. miejscowo właściwego zarządu gminnego (miejskiego), i przy przestrzeganiu zarządzonych środków bezpieczeństwa. Pojazdy zatrzymujące się na drodze mają zjechać na prawą stronę w kierunku jazdy.

Wyładowywanie pojazdów.

§ 56. (1) Wyładowywanie i naładowywanie pojazdów na ulicy dozwolone jest tylko wtedy, gdy dana nieruchomość nie posiada odpowiedniego wjazdu lub podwórza. W takim razie należy rozpocząć ładowanie natychmiast po zajechaniu pojazdu i dokonać ładowania bez przerwy, poczym należy usunąć niezwłocznie pojazd a ulicę doprowadzić do porządku.

(2) Zabrania się rzucania lub przerzucania przedmiotów z pojazdu przez chodnik.

Wyładowywanie węgli, piasku, cegły itp.

§ 57. Wyładowywanie węgla, torfu, wapna, piasku, cegły itp. na ulicy powinno odbywać się w taki sposób, aby jaknajmniej wstrzymywało ruch zwłaszcza na chodnikach. Władze pow. administracji ogólnej są władne wydać szczegółowe zakazy zabraniające zrzucania lub składania tych materiałów na ulice. W tych wypadkach należy te przedmioty przenosić wprost z pojazdu do miejsca ich przeznaczenia.

Oświetlenie ulic i placów prywatnych.

§ 58. Ulice i place stanowiące własność prywatną a dostępne dla ruchu publicznego powinny być przez właścicieli oświetlone z nastaniem ciemności w taki sam sposób jak ulice i place publiczne.

Część III.

PORZĄDEK RUCHU NA DROGACH PUBLICZNYCH.

A. Ruch w ogólności.

Tamowanie ruchu pieszego.

§ 59. Do ruchu pieszego służą chodniki na ulicach i drogi po placach, w parkach publicznych, promenadach itp. Wzbronione są na nich wszelkie czynności mogące ograniczać albo wstrzymywać ruch publiczny, a więc wjeżdżanie wszelkiego rodzaju pojazdów i zatrzymywanie ich na nich, konna jazda, ruch taczek, prowadze-

nie zwierząt, jazda rowerem, prowadzenie rowerów, ruch wózków ręcznych służących do przewożenia przedmiotów, noszenia wszelkich przedmiotów, które by swymi rozmiarami lub innymi właściwościami mogły przeszkadać przechodniom.

Psy.

§ 60. (1) Każdy pies musi być zaopatrzony w obroże, przy której musi być umieszczony znaczek kontrolny z numerem rejestracyjnym wydanym przez właściwy zarząd gminny (miejski).

(2) W razie zarządzonej przez powiatowe władze administracji ogólnej kontumacji psów z powodu wybuchu wścieklizny, wszystkie psy pojawiające się na drogach i placach publicznych oraz w miejscach uczęszczanych przez ludzi np. w bramach, sieniach, podwórzach itp. powinny być prowadzone na smyczy i zaopatrzone w kaganiec, uniemożliwiający psu kąsanie, a pozwalający mu jednak na swobodne oddychanie i picie wody.

(3) Właściciele psów mają dbać o to, aby ich psy nie biegały luzem na ulicy i w innych publicznych miejscach. W miejskich ogrodach wolno psy prowadzić tylko na smyczy. Zabronione jest puszczanie luzem psów w nocy na ulicę. Również powinni właściciele psów dbać o to, by psy w nocy głośnym bezustannym szczekaniem nie zakłócały spokoju nocnego. Jako pora nocna obowiązuje czas od godziny 22 do godziny 6 rano.

(4) Zakazane jest puszczanie psów luzem na miejscach publicznych i prowadzenie ich tam podczas jakiegokolwiek rodzaju uroczystości lub zebrań. Zabrania się również wprowadzać psy na cmentarze, do ogrodów koncertowych itp.

Regulowanie ruchu na chodnikach.

§ 61. (1) Ruch pieszy wzdłuż dróg publicznych powinien się odbywać tylko na specjalnych ścieżkach lub chodnikach, a w ich braku jaknajbliżej krawędzi drogi, możliwe jaknajdalej od środka jezdni.

(2) Ruch chodnikami powinien odbywać się w zasadzie dwukierunkowo po prawej stronie w stosunku do kierunku ruchu. Wyjątkiem od zasady ruchu dwukierunkowego jest ruch jednokierunkowy na chodnikach wyraźnie określonych przez powiatowe władze administracji ogólnej (z reguły na mostach).

(3) Mijanie się przechodniów, idących w przeciwnych kierunkach następuje w prawo, wyprzedzający obchodzi mijanego w lewo.

(4) Ruch pieszy na placach publicznych powinien odbywać się wyłącznie chodnikami, okrążającymi dany plac oraz przejściami specjalnie na ten cel wyznaczonymi według zasad określonych w punktach powyższych.

(5) Zabrania się grupowania na chodnikach, a w szczególności na skrzyżowaniach ulic, przed wejściem do instytucji państwowych, samorządowych, użyteczności publicznej itp., jeżeli przez to sprawność ruchu doznałaby ograniczenia.

(6) Osoby, zatrzymujące się na chodniku, powinny zejść najbliżej krawędzi.

(7) Większym zbiorowiskom osób, pochodom nie wolno używać chodników. Powinny one (pochody, procesie, pogrzeby itp.) o ile możności zajmować tylko prawą połowę jezdni w kierunku ruchu. Na chodnikach nie wolno iść pod rękę więcej niż dwom osobom. Nie wolno używać chodników osobom, których odzież brudzi przy zetknięciu się lub farbuje (np. kominiarze).

Wózki dziecięce i wózki dla chorych.

§ 62. Dozwolony jest ruch wózków dziecięcych oraz wózków dla chorych na chodnikach i na ścieżkach po placach, ogrodach publicznych (plantach), lecz nie wolno tamować ruchu publicznego przez prowadzenie dwóch wózków obok siebie, przez przystawanie itp.

Zastawianie dróg.

§ 63. Zabronione jest wszelkie zastawianie chodnika, jezdni i w ogólności dróg publicznych np. przy załadowywaniu lub wyładowywaniu beczek lub innych przedmiotów przez ustawianie drabin itp., z wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 56 niniejszego rozporządzenia.

Używanie jezdni.

§ 64. (1) Na drogach publicznych, dozwolone jest jeżdżenie tylko jezdnią wszelkiego rodzaju pojazdami, wozami, konna jazda, ruch rowerów i taczek, poganianie lub prowadzenie zwierząt gospodarczych. Nie wolno jeździć przez ulicę, na której umieszczony jest napis o zamknięciu ruchu.

(2) Zarządy gmin (miejskie) mogą oznaczyć miejsca w których specjalne posterunki organów Milicji Obyw. będą regulowały ruch publiczny. W wyjątkowych wypadkach mogą być użyte do regulowania ruchu posterunki służby drogowej lub wojskowe. Do wskazówek tych posterunków muszą się stosować tak osoby idące pieszo, lub jadące konno, jakoteż woźnice pojazdów ręcznych i konnych oraz kierowcy pojazdów mechanicznych. Sygnałem świetlnym zamykającym ruch jest światło czerwone, znakiem — podniesienie ręki. —

(3) Zabrania się pozostawiać dzieci bez opieki na jezdni dróg publicznych, oraz wypuszczać na drogi i plantacje (ogrody) miejskie zwierzęta gospodarskie i ptactwo domowe.

(4) Zabronione jest chwytanie się pojazdu będącego w ruchu, wieszanie się u takiego pojazdu i pędzenie za nim.

Przechodzenie przez jezdnię na drugą stronę.

§ 65. (1) Przechodzenie poprzez jezdnię na drugą stronę ulicy (drogi) może odbywać się tylko w punktach w tym celu wyznaczonych oraz w zasadzie na skrzyżowaniach ulic pod kątem prostym.

(2) Należy przechodzić przez jezdnie krokiem przyspieszonym, zwracając baczną uwagę najpierw na lewą stronę jezdni a następnie na prawą, celem sprawdzenia, czy przejście jest wolne.

(3) Usłyszawszy nawoływanie lub sygnał ostrzegawczy, należy się obejrzeć w kierunku głosu i ewentualnie zatrzymać się, aby pojazd mógł przejechać. Zabronione jest rozmyślne nieusuwanie się z drogi przed przejeżdżającym pojazdem.

(4) Nie wolno przebiegać jezdni mimo danego sygnału ostrzegawczego.

Jeżdżenie po szynach tramwajowych.

§ 66. Nie wolno jeździć rozmyślnie pojazdami po szynach tramwajowych.

Tamowanie ruchu jezdni.

§ 67. (1) Podczas jazdy każdy pojazd powinien trzymać się prawej strony jezdni. Jeżeli wyjątkowo zachodzi potrzeba jazdy lub zatrzymywania pojazdu po stronie przeciwnej, nie wolno skręcać prędzej w stronę przeciwną ani dłużej zatrzymywać się, niż tego wymaga konieczna potrzeba.

(2) Zabronione jest zatrzymywanie się pojazdów na środku jezdni, na szynach, przejazdach kolejowych, mostach i na przejściach przez ulice (drogi) przeznaczone do użytku pieszych, oraz przy przystankach tramwajów i autobusów, jakoteż na skrzyżowaniu dróg (ulic). Wstrzymywanie zaś pojazdu powinno mieć miejsce przynajmniej 5 m przed lub za narożnikiem.

(3) Zatrzymując pojazd należy podjeżdżać jaknajbliżej do ścieku i uważać, by nie uszkodzić drzew alejowych (przydrożnych).

Wymijanie i wyprzedzanie pojazdów

§ 68. (1) Wymijanie pojazdów nadjeżdżających z przeciwnych kierunków powinno odbywać się w ten sposób, że każdy trzyma się prawej strony jezdni.

(2) Wyprzedzanie pojazdów, jadących w tym samym kierunku następuje na lewo. Tramwaje należy wyprzedzać na prawo, a tylko wtedy na lewo, jeżeli pojedyńczy tor tramwajowy znajduje się tuż przy samym chodniku. Przy wyprzedzaniu należy zachować konieczną w tym razie ostrożność.

(3) Wzbronione jest wyprzedzanie na skrzyżowaniach ulic, mostach i znacznych spadkach terenu, oraz przed przystankami tramwajów i autobusów, lub jeżeli wskutek nadjeżdżania pojazdów od strony przeciwnej, droga jazdy jest lub będzie ścieśniona.

(4) Wzbronione jest przeciwdziałanie wyprzedzaniu jak również bicie cudzych zwierząt pociągowych. Wzbronione jest nieusuwanie się pojazdów na prawą stronę jezdni na sygnał, dany przez samochód wyprzedzający.

Skręcanie.

§ 69. Skręcać w poprzeczną ulicę w prawo należy małym łukiem przy brzegu prawego chodnika. Skręcać w lewo należy dużym łukiem trzymając się jaknajbliżej prawego chodnika i objeżdżać punkt skrzyżowania się ulic (posterunek M. O., latarni, słup, wysepkę, skwer).

Porządek ruchu na jezdni.

§ 70. (1) Pojazdy posuwające się wolno: wozy ciężarowe, wózki ręczne, rowery i inne mają zajmować miejsce na jezdni przy samym chodniku prawym, dalej powinny posuwać się pojazdy szybsze: samochody ciężarowe, pojazdy osobowe, konne itp., a na środku jezdni samochody osobowe i motocykle.

(2) Zabronione jest prowadzenie dwu pojazdów rzędem obok siebie.

Twarda nawierzchnia na drogach bitych i brukowanych.

§ 71. Ruch pojazdów zaprzęgowych i zwierząt pędzonych lub prowadzonych na drogach bitych i brukowanych powinien odbywać się na twardej nawierzchni. Na nietwardej nawierzchni może ten ruch się odbywać tylko tam gdzie istnieją letnie tory.

Oddziały wojskowe, pochody, straż pożarna.

§ 72. (1) Oddziałom wojskowym, publicznym pochodom, pogrzebom, pojazdom pocztowym oraz pojazdom straży pożarnej i pojazdom sanitarnym mają wszelkie inne pojazdy ustępować z drogi, a w braku miejsca do ustąpienia zatrzymać się, dopóki nie przejdą wzgl. przejadą.

(2) Pojazdom straży pożarnej i sanitarnym mają wszelkie pojazdy itp. umożliwić przejazd przez zatrzymanie się lub ustąpienie z drogi zaraz po usłyszeniu dzwonka alarmowego lub sygnału syreny awizującego przejazd straży względnie pogotowia ratunkowego.

(3) Wzbronione jest przejeżdżanie przez kolumnę wojska lub straży pożarnej.

Wąska droga jazdy.

§ 73. Jeżeli droga jezdna jest tak wąska, że jazda dwóch wozów obok siebie jest niemożliwa, nie wolno na nią wjeżdżać tak długo, dopóki woźnica wzgl. kierowca pojazdu mechanicznego nie przekona się, że droga jest wolna.

Jazda wolna.

§ 74. Należy jechać powoli przez mosty, bramy, wjazdy i wyjazdy, przy skręcaniu z jednej ulicy na drugą na wąskich i spadzistych ulicach, oraz wszędzie tam, gdzie jest ożywiony ruch pojazdów, jeźdźców i przechodniów, a przedewszystkiem tam, gdzie to jest nakazane przez odpowiedni napis.

Szybka jazda.

§ 75 (1) Szybkość pojazdów konnych i mechanicznych na drogach publicznych nie może zagrażać bezpieczeństwu jadących osób i musi być taką, aby woźnica wzgl. kierowca mógł dostosować się w każdej chwili i przy wszelkich okolicznościach do wymagań bezpieczeństwa ruchu publicznego oraz ochrony dróg i mostów.

2) W osiedlach na obszarze zabudowanym szybkość pojazdów mechanicznych na pełnych obręczach gumowych lub półpneumatykach nie może przekraczać 20 km na godzinę, a na pneumatykach 40 km na godzinę.

3) Poza obszarami zabudowanymi osiedli szybkość pojazdów mechanicznych, których ciężar ogólny przekracza 3500 kg, zaopatrzonych w pełne obręcze gumowe lub półpneumatyki drążone, nie może przekraczać 40 km na godzinę, a pojazdów mechanicznych na pneumatykach oraz autobusów — 80 km na godzinę.

(4) Na skrzyżowaniu dróg, ostrych zakrętach i podczas mgły, gołoledzi, na wszystkich miejscach spadzistych, niebezpiecznych lub śliskich wolno jest jechać z szybkością nie większą niż 10 km na godzinę.

(5) Przez wszystkie mosty drewniane o długości ponad 20 m zabrania się przejeżdżać z szybkością większą niż 6 km na godzinę (szybkość konia w stepie).

(6) Osoby prowadzące pojazdy mechaniczne lub rowery powinny dawać zawczasu dźwiękowy sygnał ostrzegawczy, szczególnie przed zakrętami i skrzyżowaniem dróg, oraz w miejscach gdzie droga nie jest widoczna na dłuższej przestrzeni lub gdy zbliżają się do oddzielnie stojących budynków.

(7) Wozom, które nie mają resorów, albo wskutek rodzaju swej budowy lub ładunku wywołują przy szybkiej jeździe silny hałas lub turkot, wolno tylko celem wyminięcia wozów jadących w tym samym kierunku przejeżdżać w szybkim tempie, pozatym powinny one jechać z szybkością 10 km na godzinę. Ta sama szybkość (10 km) jest dozwolona dla pojazdów mechanicznych na obręczach metalowych.

Ściganie się.

§ 76. (1) Wzbronione jest na drogach publicznych (ulicach) wszelkie ściganie się osób pieszych, jeźdźców, pojazdów mechanicznych, rowerów, pojazdów konnych itp., podczas ruchu zwykłego.

(2) Na urządzanie w celach sportowych wyścigów na drodze publicznej należy uzyskać zezwolenie Urzędu Wojewódzkiego Śląsko-Dąbrowskiego.

Wozy z produktami targowymi.

§ 77. Pojazdom przyjeżdżającym do miast z produktami targowymi, nie wolno przebywać podczas targu poza miejscem targu w celach handlowania przywiezionymi produktami. Nie wolno również tych pojazdów zatrzymywać na ulicy.

Sprzęganie wozów.

§ 78. Bezpośrednio jeden za drugim nie może jechać więcej niż 6 wozów. Odległość między grupami po 6 wozów powinna wynosić najmniej 30 m.

Szczelne zamykanie wozów transportowych.

§ 79. (1) Wozy, których używa się do przewożenia rzeczy płynnych lub mogących wydzielać pył, albo rozsypujących się muszą być urządzone w ten sposób, aby zawartość ich nie mogła się wylewać, wysypywać lub ulatniać w powietrzu.

(2) Gruzy z budowli, rumowiska, miał i inne wydzielające pył ładunki wolno przewozić tylko w stanie zwilżonym.

(3) Przedmioty wywołujące wstręt lub mogące płoszyć zwierzęta pociągowe lub gospodarcze, wolno przewozić tylko szczelnie przykryte.

Ładunek.

Szerokość, długość, wysokość i waga ładunku.

§ 80. (1) Obrys pojazdu, jadącego na drodze publicznej, tj. jego szerokość z wszystkimi wystającymi częściami ładunku, nie może przekraczać 2.5 m długości, zaś z ładunkiem i dyszlem nie powinna wynosić więcej niż 15 m (samochody z przyczepkami), a wysokość wraz ładunkiem 4 m, ponad powierzchnię drogi. Odchylenia od tej zasady pozostawia się do uregulowania władzom pow. adm. og. (Star. Pow. wzgl. Grodz.).

(2) Przedmioty wystające z tytułu poza wozem, należy w dzień opatrzyć w kolorową chorągiewkę lub inne widoczne znaki, a wieczorem w zapaloną latarkę dodatkową.

(3) Pojazdy, których wymiary przekraczają wymienione powyżej normy przepisowe, mogą krążyć w miastach tylko za specjalnym zezwoleniem, wydanym przez miejscowo właściwy zarząd miejski, a na drogach publicznych, w miejscowościach niezabudowanych za zezwoleniem zarządu drogowego.

(4) Pozwolenie to powinien powożący wzgl. kierowca pojazdu mechanicznego mieć podczas jazdy przy sobie i okazywać na żądanie organów Milicji Obywatelskiej względnie zarządu drogowego.

(5) Przepisy co do wymiarów pojazdu, nie stosują się do wozów ciężarowych z belkami, rusztowaniami drabinowymi itp.

(6) Waga pojazdu wraz z ładunkiem powinna być zawsze, a zwłaszcza podczas gołoledzi w takim stosunku do siły pociągowej lub siły napędu, by pojazd mógł zawsze się poruszać bez przeszkód. Należy również uwzględnić długość drogi hamowania — tak, by nie zagrażać bezpieczeństwu publicznemu.

(7) Powożący, którzy przeciążają zwierzęta pociągowe, będą karani za tamowanie ruchu niezależnie od odpowiedzialności karnej za dręczenie zwierząt.

Sposób naładowania.

§ 81. (1) Ładunek powinien być tak podzielony, i przymocowany, żeby nie mógł spaść lub spowodować przewrócenia wozu.

(2) W szczególności beczki, worki, skrzynie i inne przedmioty wystające ponad wozem lub po jego bokach, należy silnie przymocowywać zapomocą powrozów lub łańcuchów. Wzbronione jest wleczenie przedmiotów po ziemi.

Przewożenie przedmiotów powodujących hałas.

§ 82. Blachy, sztaby żelazne, itp. należy tak ułożyć na pojeździe lub opakować, by nie powodowały hałasu przy przewożeniu. Niewolno rzucać tych przedmiotów przy ładowaniu i przy wyładowywaniu. Miejscowe zarządy gmin (miast) są władne wydawać stosowne szczegółowe przepisy odpowiednio do miejscowych warunków a regulujące przejeżdżanie pojazdów z ładunkami wywołującymi silny hałas.

Przewożenie ciężarów przez mosty.

§ 83. (1) Zabrania się przewozić bez specjalnego zezwolenia ciężary przez mosty, przekraczające dopuszczalne obciążenie mostu, wskazane na tablicy, przy wjeździe na most.

(2) W razie potrzeby wzmocnienia mostu ponosi przewożący związane z tym wzmocnieniem koszty, a określone przez właściwy zarząd drogowy.

(3) Właściwy zarząd gminy (miejski) wzgl. właściwy zarząd drogowy władny jest ze względu na stan mostów lub nawierzchni dróg, jakoteż ze względu na wyjątkowe warunki bezpieczeństwa ruchu zabronić na pewien czas lub ograniczyć ruch pojazdów wzgl. niektórych ich rodzajów na określonych odcinkach dróg. O wydaniu takiego zarządzenia powinny natychmiast władze te powyżej wymienione zawiadomić się wzajemnie, oraz ogłosić publicznie.

B. Ruch pojazdów konnych.

Tablica imienna.

§ 84. (1) Każdy pojazd konny, który nie jest wyłącznie przeznaczony do przewożenia osób, powinien być zaopatrzony w umieszczoną z lewej strony tablicę, na której ma być podane nazwisko i imię, oraz miejsce zamieszkania, miejscowość, ulicę i numer domu właściciela pojazdu. Przy zaprzęgach konnych należących do instytucji publicznych, przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, związków itp., ich nazwa i dokładny adres.

(2) Jeżeli kilka takich wozów należy do jednego właściciela, to oprócz tego powinny one być oznaczone liczbami porządkowymi.

(3) Rozmiar tablicy powinien wynosić 15×20 cm. Napis powinien być czytelnie wykonany czarną farbą na białym tle, a litery nie mogą być mniejsze niż 4 cm.

(4) Powyższy przepis nie odnosi się do pojazdów rządowych.

Hamulce

§ 85. (1) Wszelkie pojazdy zaprzęgowe mają być zaopatrzone w hamulce, wykonane z mocnego materiału, poruszane z siedzenia powożącego, przyczym powinny działać szybko i sprawnie na tylne koła pojazdu.

(2) Ciężarowe pojazdy zaprzęgowe wiejskie mogą mieć hamulce poruszane nie z miejsca dla woźnicy.

Dyszle.

§ 86. Dyszle u wozów i sań mają być mocne, ażeby umożliwiały zatrzymanie wozu względnie sań w każdej chwili.

Sanie.

§ 87. (1) Zabrania się używać sań bez dyszla i hołobli, mających zaprzęg tylko z pasów lub postronków.

(2) Zabrania się jeździć saniami po drogach publicznych bez dzwonków lub grzechotek, nawet w takim razie, jeśli kilka sań tworzy jedną kolumnę.

(3) Nie wolno przewozić na drogach publicznych ciężarów saniami, których płozy mają w części dolnej mniej niż 120 cm długości i mniej niż 10 cm szerokości.

Uprzęż i zaprzęg.

§ 88. (1) Uprzęże zwierząt pociągowych muszą być trwałe i w dobrym stanie.

(2) Zaprzęg w jednego konia powinien posiadać hołoble tj. dwa drążki między którymi zaprzęga się konia do jednokonnego wózka.

(3) Indywidualne wyjątki od nakazu podanego w ustępie (2) władne są udzielić powiatowe władze administracji ogólnej. (Star. pow. wzgl. grodzkie).

Wielkość zaprzęgu.

§ 89. (1) Ogólna liczba koni zaprzęgowych obok siebie wraz z ewentualnie uwiązanymi do nich końmi nie powinna przekraczać trzech.

(2) Konie prowadzone za wozem, muszą być tak krótko uwiązane, żeby nie mogły schodzić na bok. Konie, które kąsają powinny być stale zaopatrzone na drogach publicznych w mocny kaganiec.

Konie, których nie wolno używać do zaprzęgów.

§ 90. Nie wolno używać do jązdy zwierząt pociągowych kulawych lub zakaźnie chorych z widocznymi skazami, zwierząt poważnie pokaleczonych. Zakazane jest nadmierne lub niepotrzebne bicie zwierząt.

Oświetlenie.

§ 91. (1) Każdy pojazd znajdujący się od zmroku i w nocy na drodze publicznej, a w taborach pierwszy i ostatni pojazd powinien być z nastaniem ciemności oświetlony, przynajmniej jednym bezbarwnym światłem, umieszczonym po lewej stronie pojazdu i widocznym z daleka i być zaopatrzony w szkiełko odblaskowe umieszczone z tyłu pojazdu.

(2) Pojazdy osobowe mają być zaopatrzone w dwie latarnie umieszczone po bokach i tak osadzone, by rzucały jasne bezbarwne światła wprost i na boki, w tył zaś czerwone.

Odpowiedzialność.

§ 92. Za nieprzestrzeganie przepisów zawartych w §§ 84 do 91 niniejszego rozporządzenia odpowiada właściciel pojazdu i woźnica. Odpowiedzialność właściciela odpada, jeśli w danych okolicznościach uczynił wszystko, by nie być narażony na odpowiedzialność, a mianowicie poczynił wszelkie możliwe kroki, by przepisy były przestrzegane przez woźnicę.

Woźnica.

§ 93. (1) Każdy zaprzęg ma mieć swego woźnicę.

(2) Zabrania się powierzać powożenia osobom nieumiejącym się obchodzić z końmi i nie obeznanych z obowiązującymi przepisami o ruchu kołowym na drogach publicznych oraz osobom niezdatnym do powożenia z powodu wad umysłowych lub ułomności cielesnych, albo mającym mniej niż 14 lat.

(3) Woźnica, który podczas powożenia uśnie lub powozi w stanie nietrzeźwym, będzie pociągnięty do surowej odpowiedzialności.

(4) Osobom nieodpowiednim, a zwłaszcza osobom kilkakrotnie karanym za przekroczenie przepisów o ruchu kołowym może być wydany ze względu bezpieczeństwa publicznego zakaz jazdy konnej lub zakaz samodzielnego kierowania zaprzęgiem na obszarze całego Województwa Śląsko-Dąbrowskiego.

(5) Zakaz taki podany w ustępie (4) wydać może Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski.

Miejsce woźnicy.

§ 94. Każdy pojazd powinien być tak urządzony, aby woźnica miał ze swego miejsca widok na wszystkie strony. O ile woźnica nie siedzi na siodle, powinien zajmować na wozie miejsce dlań przeznaczone lub ewentl. iść obok wozu z lewej strony nie puszczając cugli z rąk.

Nawoływanie przy spotkaniu.

§ 95. Przy wymijaniu pojazdów lub przechodniów powinien powożący ostrzegać głośno i zawczasu, ewentualnie zatrzymać się.

Zatrzymywanie pojazdów

§ 96. O zamiarze zatrzymywania pojazdu lub zamiarze zmiany kierunku jazdy powinien powożący uprzednić jadących za nim przez podniesienie bicza lub ręki.

Nadzór w razie oddalenia się woźnicy od zaprzęgu.

§ 97. Nie wolno pozostawiać na publicznej drodze zaprzężonego pojazdu bez nadzoru. Oddalając się od zaprzęgu, powinien woźnica na cały czas swej nieobecności zlecić nadzór innej osobie, odpowiadającej warunkom przewidzianym w § 93.

Zbyteczne dzwonienie.

§ 98. Przy pojazdach posiadających dzwonek np. wozy mleczarskie, wozy z lodami itp. wolno używać dzwonka tylko celem zwrócenia uwagi interesantom, jednakowóż nie wolno długotrwałym lub przeraźliwym dzwonieniem zakłócać spokój na drogach publicznych.

C. Ruch pojazdów mechanicznych

Dopuszczenie pojazdów mechanicznych do ruchu na drogach publicznych.

§ 99. (1) Do ruchu na drogach publicznych są dopuszczone:
a) pojazdy mechaniczne zarejestrowane;
b) pojazdy mechaniczne, zaopatrzone w czasowe pozwolenie na kursowanie i w tablice ze znakami próbnymi;
c) zagraniczne pojazdy mechaniczne, zaopatrzone w międzynarodowe świadectwo samochodowe, w znaki rejestracyjne Państwa, z którego pochodzą, i w międzynarodowe znaki wyróżniające.

(2) Osoby i przedsiębiorstwa, zajmujące się fabrykacją, naprawą względnie sprzedażą pojazdów mechanicznych, oraz osoby przedstawiające pojazd mechaniczny do zbadania lub rejestracji, obowiązane są dla próbnych jazd oraz koniecznych wyjazdów przed rejestracją wyjednać w Urzędzie Wojewódzkim Śląsko-Dąbrowskim (Wydział Komunikacji) przydział numerów próbnych.

(3) Zabronione jest zakrywanie i ozdabianie w jakikolwiek sposób znaków rejestracyjnych, jak również umieszczanie z przodu lub z tyłu pojazdu mechanicznego innych znaków, nie przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, z wyjątkiem znaków:
a) wytwórni,
b) dyplomatycznych,
c) państwowych,
d) miejskich,
e) klubów automobilowych i touring klubów.

(4) Tablice ze znakami rozpoznawczymi mają być umieszczone na widocznym miejscu w płaszczyznach pionowych prostopadłych do osi podłużnych pojazdu, a na motocyklach tablice rejestracyjne lub znak próbny powinny być umieszczone, a to: przednia zaopatrzona w dwustronny napis wzdłuż osi podłużnej motocykla, a tylne prostopadle do osi podłużnej w płaszczyźnie pionowej. Tablice te powinny być przytwierdzone do pojazdu mechanicznego na stałe zapomocą śrub, nitów lub gwoździ, oraz utrzymywane stale w stanie czytelnym.

(5) Zakazane jest samowolne przenoszenie znaków rejestracyjnych z jednego pojazdu na drugi, chociażby tego samego typu.

(6) Pojazdy mechaniczne prowadzone przez uczących się jazdy powinny być zaopatrzone w czasie jazdy z przodu i z tyłu w okrągłe tarcze, nie zasłaniające znaków rejestracyjnych o średnicy 30 cm z wypisanymi słowami: **„Nauka jazdy"** na ciemnobłękitnym tle, białymi literami,w dwa rzędy w prostych liniach.

(7) Z tyłu pojazdów mechanicznych używanych tylko do nauki, umieszczenie tablic z napisem **„Nauka jazdy"** może być zastąpione przez odpowiednie namalowanie.

Pozwolenie na prowadzenie pojazdów mechanicznych.

§ 100. (1) Osoby cywilne jakoteż i wojskowe, prowadzące pojazdy mechaniczne na drogach publicznych powinny posiadać pozwolenie na prowadzenie pojazdu mechanicznego, wydane przez właściwy Urząd Wojewódzki wzgl. przez właściwe władze wojskowe.

(2) Obcokrajowcy prowadzący zagraniczne pojazdy mechaniczne kursujące na podstawie międzynarodowego świadectwa drogowego, powinny mieć zamiast wyżej wspomnianego pozwolenia na prowadzenie pojazdu mechanicznego upoważnienie do prowadzenia tego pojazdu, wypisane w tymże międzynarodowym świadectwie samochodowym.

Obowiązek okazywania kart rejestracyjnych i pozwoleń na prowadzenie pojazdów mechanicznych.

§ 101. (1) Kierowca pojazdu mechanicznego obowiązany jest mieć zawsze przy sobie w czasie prowadzenia pojazdu na drodze publicznej pozwolenie na prowadzenie pojazdu mechanicznego i dowód dopuszczenia pojazdu do ruchu (kartę rejestracyjną). Dokumenty te powinien kierowca okazywać na każde żądanie organów Milicji Obywat. służby drogowej i zarządów gmin (miast), upoważnionych wedle przepisów art. 19 ustawy z dnia 7. X. 1921 r. w brzmieniu rozp. Prez. R. P. z dnia 14. II. 1928 r. (Dz. U Nr. 18, poz. 151) do czuwania nad przestrzeganiem przepisów zorządkowych na drogach publicznych, jakoteż na żądanie osób specjalnie do tego upoważnionych do wykonywania kontroli na drogach publicznych. Na dany znak ręką lub światłem latarki przez organa Milicji Obyw. lub służby drogowej kierowca obowiązany jest niezwłocznie zatrzymać pojazd.

(2) Kierowcy pojazdów mechanicznych zaopatrzonych numerami próbnymi, powinni posiadać zamiast dowodu rejestracyjnego, kartę danego numeru próbnego.

Przedłużenie ważności wymienionych powyżej dokumentów.

§ 102. Dowody rejestracyjne jak również pozwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych powinny być w stosownych terminach przedkładane do prolongaty właściwej władzy.

Oświetlenie pojazdów mechanicznych.

§ 103. (1) Od zmroku do świtu oraz podczas silnej mgły pojazd mechaniczny powinien mieć zapalone dwie latarnie przednie o nierażącym świetle i tylną latarkę z czerwonym lub pomarańczowym światłem oraz mieć dokładnie oświetloną tylną tablicę rejestracyjną. Przepis ten nie obowiązuje w czasie postoju pojazdu na dostatecznie oświetlonych ulicach osiedli. Latarnia tylna oraz urządzenie do oświetlenia tylnego znaku rozpoznawczego nie mogą być gaszone i zapalane z siedzenia kierowcy lub z wnętrza pojazdu.

(2) Używanie najaśnic (reflektorów) dozwolone jest jedynie tam, gdzie droga nie jest dostatecznie oświetlona.

(3) Przy przewozie ładunków wystających z tyłu poza pojazd więcej niż 1 m, należy od zmroku do świtu lub podczas silnej mgły umieścić na końcu ładunku dodatkową latarkę z czerwonym lub pomarańczowym światłem.

§ 104. (1) Motocykle bez przyczepki mogą posiadać tylko jedno światło białe umieszczone z przodu, z przyrządem do przygaszania i przełączania, a z tyłu mają być zaopatrzone w czerwoną odbijającą promienie światła tarczą szklaną lub odpowiedni przyrząd odblaskowy.

(2) Motocykle z przyczepką powinny posiadać oprócz światła z przodu, także tylne światło podobnie jak samochody osobowe wzgl. ciężarowe, a na kraju przyczepki białe małe światło świecące wprzód.

(3) Pojazdy mechaniczne służące dla celów rolnictwa udające się z miejsca postoju na roboty w polu lub odwrotnie, mogą być oświetlone tylko jedną ręczną latarką.

Sygnały dźwiękowe.

§ 105. (1) Kierowcom pojazdów mechanicznych wolno używać jako sygnału ostrzegawczego tylko ręcznych trąbek o niskim tonie wzgl. klaksonów, motocykliści zaś mają używać trąbek o wysokim tonie. Zabronione jest używanie innych sygnałów jak: gwizdków, syren, piszczałek lub dzwonków.

(2) Kierowcy pojazdów mechanicznych, ratunkowych (sanitarnych i straży pożarnej) mogą dla odróżnienia używać specjalnych sygnałów jak: dzwonków, gwizdków, syren, piszczałek itp.

(3) Wzbronione jest również nadużywanie sygnału dźwiękowego, który należy stosować tylko dla niezbędnego ostrzeżenia przechodniów lub powożących.

(4) Sygnał ten należy dawać zawczasu, szczególnie przed zakrętami i skrzyżowaniami dróg oraz w miejscach gdzie droga nie jest widoczną na dłuższej przestrzeni, lub gdy pojazd zbliża się do oddzielnie stojących budynków.

(5) W chwili przejazdu obok pojazdów z końmi wolno dawać sygnały — by nie płoszyć koni — tylko w wyjątkowych wypadkach, celem zapobieżenia nieszczęśliwemu wypadkowi.

Zatrzymywanie pojazdów mechanicznych i zmiana kierunku jazdy.

§ 106. (1) Przed zatrzymaniem pojazdu mechanicznego lub przed zmianą kierunku jazdy powinien kierowca tego pojazdu dać sygnał, a mianowicie przed zatrzymaniem pojazdu mechanicznego wyciągnąć rękę w górę, a zmianę kierunku jazdy wskazać ręką w odnośnym kierunku.

(2) Samochody kryte powinny posiadać specjalny przyrząd mechaniczny celem zastąpienia sygnału dawanego ręką.

Dymienie silnika.

§ 107. (1) Wolny wydmuch tłumika powinien być w miejscowościach zabudowanych zawsze szczelnie zamknięty.

(2) Nie wolno wyjeżdżać pojazdem mechanicznym na ulicę, jeżeli silnik dymi wskutek przeoliwienia, jak również nie wolno rozpalać generatorów przy pojazdach mechanicznych z napędem gazu drzewnego na ulicach wśród zabudowań mieszkalnych lub uczęszczanych przez licznych przechodniów.

Kierowcy pojazdów.

§ 108. (1) Kierowcy pojazdów mechanicznych (motocykli) oraz rowerzyści muszą ostrzegać zapomocą specjalnych sygnałów dostępnych dla słuchu ludzkiego przy największym gwarze ulicznym.

(2) Jeżeli ostrzeżenie takie nie wystarczy, należy zwolnić bieg pojazdu i zatrzymać go.

(3) Zabrania się kierowcom pojazdów mechanicznych obryzgiwać przechodniów wskutek nieoględnej lub lekkomyślnej jazdy.

(4) Kierowca pojazdu mechanicznego powinien w razie wypadku z ludźmi niezwłocznie udzielić pomocy ofiarom wypadku oraz zameldować o tym najbliższemu posterunkowi Milicji Obywatelskiej.

Oddalenie się kierowcy od pojazdu.

§ 109. Dopóki maszyna lub silnik pracuje, kierowca nie powinien schodzić z pojazdu i nie wolno mu się odeń oddalać. Przed oddaleniem obowiązany jest zatrzymać motor zacisnąć hamulce i uniemożliwić puszczenie w ruch pojazdu przez osoby niepowołane.

Zakaz palenia tytoniu w samochodach, autobusach.

§ 110. Zabrania się osobom kierującym pojazdem mechanicznym, a w autobusach również pasażerom w przedziałach dla nie palących, palenia tytoniu podczas jazdy oraz postoju samochodu. Zakaz palenia obowiązuje kierowcę w czasie postoju samochodu, o ile on znajduje się w chwili postoju samochodu przy kierownicy.

Zakaz prowadzenia pojazdu przez kierowcę nietrzeźwego.

§ 111. Bezwarunkowo wzbronione jest prowadzenie pojazdu mechanicznego przez kierowcę nietrzeźwego. Za to przestępstwo przewidziana jest kara sądowa i utrata pozwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych.

Autobusy.

§ 112. Dla autobusów zostaną wydane osobne przepisy.

D. Dorożki konne i samochodowe.

§ 113. Osobnym rozporządzeniem zostanie uregulowane uruchomienie dorożek konnych i z mechanicznym napędem.

E. Tramwaje.

§ 114. (1) Motorniczych tramwajowych obowiązują ogólne przepisy o ruchu ulicznym z uwzględnieniem tych, które wynikają ze specjalnych właściwości ruchu tramwajowego.

(2) W razie chwilowego zatrzymania ruchu ulicznego w ogóle, lub wozów tramwajowych na linii w szczególności, należy ustawić wozy tramwajowe tak, aby co trzy wozy był pozostawiony 4-metrowy odstęp.

(3) Nie wolno zatrzymywać wozów tramwajowych na skrzyżowaniach ulic oraz na zakrętach, z wyjątkiem potrzeby spowodowanej wypadkiem. Wozy tramwajowe doczepione do motorowych wozów tramwajowych mogą być doczepiane i odczepiane na drogach publicznych, tylko na przystankach końcowych lub w miejscach na ten cel przez Urząd Wojewódzki Śląsko-Dąbrowski wyznaczonych na podstawie wniosków miejscowych zarządów gminnych (miejskich). Reflektory, używane przy wozach tramwajowych podpadają pod przepisy odnoszące się do reflektorów przy pojazdach mechanicznych.

F. Ruch rowerów.

§ 115. (1) Każda osoba jadąca na rowerze na drogach publicznych, powinna posiadać imienną kartę rowerową, wydaną przez właściwe władze na pisemną lub ustną prośbę danej osoby.

(2) Kartę tą należy podczas jazdy rowerem na drogach publicznych mieć przy sobie i okazywać na każde żądanie organów wymienionych w § 101 niniejszego rozporządzenia.

Rowery dopuszczone do ruchu po ulicach.

§ 116. (1) Dopuszcza się do krążenia po ulicach tylko rowery jedno i dwu osobowe (tandemy) zaopatrzone w sprawnie działający hamulec, szkiełko odblaskowe od tyłu, latarkę na przodzie o bezbarwnym świetle i dzwonek jako sygnał ostrzegawczy.

(2) Wzbronione jest używanie przez cyklistów innych sygnałów niż dzwonki.

Tabliczki rejestracyjne na rowerach.

§ 117. Sprawa tabliczek rejestrowych na rowerach jest uregulowaną rozp. Min. Kom. i Spr. Wewn. z dnia 12. VII. 1937 r. (Dz. U. Nr. 58/458).

Zakaz wypuszczania z rąk kierownicy podczas jazdy.

§ 118. (1) Nie wolno cyklistom w czasie jazdy na drogach publicznych wypuszczać z rąk kierownicy.

(2) Cyklistom jadącym na rowerach jednoosobowych, nie wolno zabierać ze sobą osób dorosłych. Dzieci poniżej 6 lat mogą być zabierane, jeżeli jest dla nich urządzone specjalne siedzenie.

Miejsce dla jazdy.

§ 119. (1) Jadący na rowerach po drogach bitych lub brukowanych mogą używać poboczy (burt), o ile to nie utrudnia ruchu pieszego, odbywającego się na tych poboczach.

(2) Zabrania się jeździć po chodnikach w obrębie miast i miejsc zamieszkałych.

Rowery z wbudowanymi silnikami.

§ 120. Rowery z przystosowanymi silnikami napędowymi podlegają przepisom o ruchu samochodów i innych pojazdów mechanicznych.

G. Wózki ręczne lub ciągnięte przez psy.

§ 121. (1) Wózki ręczne lub ciągnione przez psy, sanki, taczki itp. powinny krążyć tylko na jezdni. Wózki te powinny być z nastaniem zmroku w porze nocnej zaopatrzone w latarnie, umieszczone z lewego boku i szkiełko odblaskowe z tyłu.

(2) Zezwala się jednak kierowcom wózków ciągniętych przez psy itp. oraz wózków ręcznych i taczek nosić latarnię w ręku, jeżeli nie można ich przywiązać do wozu lub do zwierząt pociągowych lub też dyszla. Przy wózkach i taczkach pchanych, lub posuwanych musi latarnia znajdować się zawsze na przedzie wózka lub tp.

H. Zwierzęta.

Prowadzenie koni.

§ 122. (1) Nie wolno dla koni wierzchowych używać uzdy bez wędzidła. Jeźdźcom prowadzącym obok siebie konie, wolno jechać tylko stępa. Konie prowadzone należy trzymać krótko.

(2) Osoby piesze, prowadzące konie powinny je trzymać krótko za cugle, również należy krótko wiązać konie u wozu.

(3) Wzbronione jest ujeżdżanie i musztrowanie koni na ulicach.

Ostre podkowy.

§ 123. W czasie gołoledzi, tj. w okresie czasu od 15. listopada do 31. marca należy konie zaopatrywać w ostre podkowy lub hacele.

(2) W czasie od 1. kwietnia do 15. listopada nie wolno używać na drogach publicznych o twardej nawierzchni podków u koni z wystającymi ostrymi częściami. W okresie tym mogą być używane na drogach publicznych o twardej nawierzchni podkowy końskie pantoflowe albo podkowy z tępymi hacelami o tępych zębach. Wysokość haceli i zębów nie może przekraczać grubości podkowy. Przepis ten nie dotyczy koni wojskowych.

Pętanie koni i zwierząt gospodarskich.

§ 124. (1) Większą ilość koni wolno prowadzić tylko stępa po trzy sztuki obok siebie, lub trzy pary jedna za drugą.

(2) Także i zwierzęta gospodarskie wolno prowadzić tylko mocno uwiązane, po trzy sztuki obok siebie lub dwie pary jedna za drugą.

(3) Przepis punktu 1-go i 2-go nie odnosi się do pędzenia zwierząt gospodarczych na pastwisko i z powrotem, tylko po drogach wiejskich.

(4) Przy przeprowadzaniu przez miasto winny być zwierzęta gospodarcze powiązane mocno za rogi. Stadniki powinny być prowadzone każdy przez dwóch silnych poganiaczy i posiadać zasłonę na oczach.

(5) Powiatowe władze administracji ogólnej są władne w miastach ze względu na bezpieczeństwo publiczne i miejscowe warunki regulować własnymi zarządzeniami pędzenie zwierząt gospodarczych, transporty nierogacizny, owiec, kóz itp.

Zwierzęta gospodarskie na ulicach.

§ 125. Nie wolno pozostawiać na drogach publicznych, ulicach i miejscach publicznych miast i gmin wiejskich jakichkolwiek zwierząt gospodarczych bez dozoru.

Poganianie zwierząt gospodarskich.

§ 126. (1) Transport cieląt i nierogacizny powinien być dokonywany tylko na wozach.

(2) Przy każdym transporcie zwierząt gospodarczych powinna znajdować się dostateczna ilość należycie wyprawionych poganiaczy. Nie wolno zatrudniać osób poniżej 14 lat przy przeprowadzaniu zwierząt gospodarskich.

(3) W miastach należy prowadzić zwierzęta gospodarskie tylko bocznymi, do tego celu przez władze przeznaczonymi, ulicami.

Psy wartownicze.

§ 127. Psy używane do pilnowania budek, taczek lub pojazdów na ulicy, muszą być zaopatrzone w kaganiec i trzymane na uwięzi.

Część IV.

Zlecenia organów nadzorczych.

§ 128. Wszelkie polecenia i wskazówki organów Milicji Obywatelskiej oraz osób do tego upoważnionych odnoszące się do utrzymania porządku publicznego, bezpieczeństwa i sprawności ruchu, ochrony osób i własności powinny być przestrzegane pod każdym względem przez wszystkich mieszkańców i wykonywane niezwłocznie nawet wtedy, gdy są dawane tylko za pomocą znaków lub specjalnych aparatów. To samo dotyczy zleceń, odnoszących się do utrzymania czystości i zapobieżenia hałasom.

Część V.

Przepisy wykonawcze i końcowe.

§ 129. (1) Niedostosujący się do przepisów niniejszego rozporządzenia ulegają — o ile dany czyn nie jest zagrożony karą surowszą — karze grzywny do dziesięciu tysięcy złotych lub aresztu do sześciu tygodni, albo obu tym karom łącznie stosownie do postanowień art. 21, 21 a, 21 b, ustawy z dnia 7. października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 14. lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 151).

(2) Do ścigania wykroczeń z niniejszego rozporządzenia powołane są władze powiatowe administracji ogólnej tj. Starostowie Powiatowi, wszyscy w Województwie Śląsko-Dąbrowskim i Prezydenci miast Bytomia, Chorzowa, Gliwic, Katowic, Sosnowca i Zabrza jako Starostowie Grodzcy.

Grzywny.

§ 130. Grzywny oraz koszty przywrócenia drogi do pierwotnego stanu wpływają do właściwego zarządu drogowego, w zależności od tego, na jakiej kategorji dróg miało miejsce wykroczenie.

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 131 (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem o g ł o s z e n i a w Śląsko-Dąbrowskim Dzienniku Wojewódzkim.

(2) Równocześnie uchyla się wszelkie dotychczas obowiązujące na obszarze tut. Województwa przepisy prawne odnoszące się do ochrony dróg publicznych oraz bezpieczeństwa ruchu publicznego.

(3) Powiatowe władze administracji ogólnej przez które rozumieć należy Starostów powiatowych i Prezydentów miast jako starostów grodzkich są władne wydawać w uwzględnieniu miejscowych potrzeb stosowne zarządzenia odnoszące się do ochrony dróg publicznych oraz bezpieczeństwa ruchu na nich, w wypadkach przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu. Zarządzenia te nie mogą być jednak sprzeczne z rozporządzeniem niniejszym.

W o j e w o d a :
w/z. (—) Płk. *Ziętek*, Wicewojewoda

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

ZGUBIONE DOKUMENTY.

Unieważnia się zgubioną kartę ewidencyjna samochodu ciężarowego „Zis" Nr. C-07129, Nr. podwozia 577576, Nr silnika 1064196 wystawioną przez Wojewódzki Urząd Samochodowy Warszawa na Ministerstwo Oświaty, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych. *266*

Unieważnia się zgubioną legitymację służbową wystawioną przez Samopomoc Chłopską i zaświadczenie repatriacyjne na nazwisko *Osuch Adam*, Katowice, Mariacka 17. 278

Unieważnia się kartę ewidencyjną, świadectwo rejestracyjne i paszport samochodu ciężarowego „France" Nr. C. 66641 wystawione przez Wojewódzki Urząd Samochodowy Koźle na Powiatowy Urząd Samochodowy Koźle. 279

Unieważnia się kartę rejestracyjną samochodu Nr. C-66084 wystawione przez Państwowy Urząd Samochodowy Warszawa na Państwową Komunikację Samochodową Katowice oraz prawo jazdy na nazwisko *Ziółkowski Józef*. 280

Unieważnia się skradzioną Kartę Rozpoznawczą wystawioną przez Zarząd Miejski Kraków, legitymację służbową wystawioną przez Dyrekcję Poczt i Telegrafów Katowice oraz Prawo Jazdy wystawione przez Wojewódzki Urząd Samochodowy w Krakowie na nazwisko *Nowak Bronisław* zamieszkały Katowice, Kozielska 12. 281

Unieważnia się zgubioną Kartę rozpoznawczą, wystawioną przez Starostwo Radomsko oraz zaświadczenie rejestracyjne wystawione przez Rejonową Komendę Uzupełnień Sosnowiec, na nazwisko Skorek Władysław, Chorzów. 283

Unieważnia się zagubione zaświadczenia rejestracyjne na samochód osobowy „Ford-Eiffel" Nr Pr. 68 439, wystawione przez Wojewódzki Urząd Samochodowy Katowice na Cukrownię Odmuchów, oraz na samochód osobowy „Adam-Opel" Nr Pr. 69 108 wystawione przez Wojewódzki Urząd Samochodowy Katowice na Cukrownię Strzelin w Mikluszowicach. 284

RED. I ADMIN.: Urz. Woj. Śl.-D., ul. Jagiellońska 25 I. p. red.-pok. 244, tel. 944 i 452, adm.-pok. 242, tel. 356. *ZA REDAKCJĘ: Dr. Piotr Bałowski.*

PRENUMERATA: Roczna 360,— zł, półroczna 180,— zł, kwartalna 90,— zł. Prenumerata powinna być opłacana najpóźniej na 2 tygodnie przed rozpoczęciem każdego kwartału. Reklamacje z powodu nieotrzymania poszczególnych numerów Śląsko-Dąbrowskiego Dziennika Wojewódzkiego należy wnosić do właściwych urzędów pocztowych lub Administracji niezwłocznie po otrzymaniu następnego kolejnego numeru; późniejsze reklamacje będą uwzględniane tylko po uiszczeniu ceny reklamowanego numeru. Cena numeru pojedynczego jest zależna od objętości numeru.

CENY OGŁOSZEŃ: Za 1 mm szpalty redakcyjnej szerok. 82 mm 4,— zł, druk borgis lub petyt. Tabelaryczne i cyfrowe za 1 mm szpalty 50% więcej. O zagubionych dokumentach za wyraz 2 zł, najmniejsze ogłoszenie w tym dziale 20 zł. Ogłoszenia drukuje się po uiszczeniu całkowitej należności przy zamówieniu. Za terminowy druk ogłoszeń wydawnictwo nie odpowiada. Rękopisów nie zwraca się.

Wszelkie należności z tytułu prenumeraty i opłat za ogłoszenia uiszczać należy wyłącznie za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności Oddział w Katowicach na konto czekowe Nr III-4121. Do inkasa należności nikt nie jest upoważniony. **Cena 12,— zł.**

Tłoczono w Drukarni Państwowej Nr 1, (dawn. Drukarnia Urzędu Wojew. Śląsko-Dąbrowskiego), Katowice, Francuska 33, w podw., tel. 327-54
R 9847